

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. III. Corollaria notatu digna.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

fecam, scilicet animam rationalem, non vero A per vitam extrinsecam Dei, vel Christi.

Ad id, quod additur ex Apostolo, dicatur, Paulum hoc loco invehisse eos, qui in iustitia viribus naturæ, aut operibus legis Mosæ comparata confidebant; quales ipsi primitiva Ecclesia erant Pharisæi, & alij Judæi, qui credebant se justificari per observationem legis naturæ & Mosæ: non autem reprehendere eos, qui existimant homines justificari per iusticiam interuam meritis Christi comparatam.

24. Ad confirmationem dicendum est, Scripturam his locis salum asserere, iusticiam nostram, comparative ad iusticiam Dei, esse quasi nullam, aut nullam apparere, sicut esse creaturam ad esse Dei comparatum, nullum, seu non esse dicitur Isaia 40. Unde Gregorius in op. 4. Job: *humana iustitia* (inquit) *divine iustitie comparata, iniustitia est: quia & lucerna in tenebris lucere cernitur, in solis radio posita tenebratur.*

25. Ad aliud quod addunt heretici, nempe fieri injuriam iustitie Christi, si dicamus nos justificari per aliquam iusticiam nobis intrinsecam; neganda est illa sequela: nam tantum abest, quod per hoc derogetur iustitie Christi, quin potius magis respiciet dignitas, & excellentia meritorum ejus, si virtute illorum nobis communicetur iustitia inherens, per quam sumus formaliter iusti. Unde Tridentinum postquam sess. 6. can. 11. definit homines non justificari solâ imputatione iustitie Christi, sed per gratiam & charitatem per Spiritum S. diffusam, ac nobis inherentem, tandem canone ultimo sic concludit: *Si quis dixerit, per hanc doctrinam aliquam ex parte gloria Dei, vel meritis Iesu Christi Dominum nostrum derogari, & non potius veritatem fidei nostræ, Dei denique, ac Christi Iesu gloriam illustrari, anathema sit.*

26. Obicit secundo Calvinus: Iustitia, qua iusti sumus coram Deo, debet esse ita perfecta, ut dicatur tam perfecta commensurationem cum divina lege, quod nihil admittat, aut compatiatur ei repugnans; iustum enim dicimus, quod ad æquatur suæ regulæ, regulæ autem hominis est lex divina: Sed non potest tanta perfectio iustitie in nobis intrinsece reperiri, nam ut dicitur Job 3. *Si iustificare me volueris, reprehendet me cor meum, & si volueris contendere cum eo, non respondebit unum pro mille.* & 1. Joan. 3. *Si dixerimus quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus.* Ergo iustitia, quæ perfecte saltem & completè iusti sumus, non est in nobis; ac proinde necesse est recurrere ad iusticiam Christi nobis imputatam, in qua sola potest perfecta illa adæquatio cum divina lege reperiri.

27. Respondeo tantam posse esse in nobis intrinsecè iustitiæ perfectionem, ut ex ea nata sit haberi perfecta commensuratio & adæquatio actuum nostrorum cum divina lege quoad omnia, quæ præcipit; sed in virtutibus esse in statu imperfecto ex defectu luminis gloriæ, & visionis beatificæ, quibus privamur, ut aliquandiu per fidem ambulemus, priusquam per speciem: unde non facit actum perfectum & completam adæquationem cum divina lege, nisi solum prout obligat sub mortali, quamdiu est in statu viæ (excluso privilegio beatissimæ Virginis concessio) sed solum in statu gloriæ, ubi mediò lumine gloriæ, quod ex se emittit, mentem & affectum in Deo firmabit, & sic reddet totum hominem indefectibilem.

Objicies tertio: Remissio peccatorum nihil aliud est, quam eorum condonatio, ut patet ex remissione offensæ, quæ fit inter homines; ut enim homo remittat alteri offensam, sufficit quod velit eam ipsi condonare: Sed condonatio in Deo non dicit aliud, quam actum divinæ voluntatis, quo vult peccata remittere, & Christi satisfactionem pro nostris peccatis applicari: Ergo remissio peccatorum non fit per formam intrinsecam receptionem, sed solum per imputationem iustitiæ Christi nobis per fidem applicatam.

Respondeo concessâ Majori, distinguendo Minorem. Condonatio in Deo non dicit aliud, quàm actum divinæ voluntatis sterilem & infructuosum, nego Minorem: fecundum & producentem formam intrinsecam expellentem peccatum ob merita Christi, concedo Minorem. Unde hoc interest discriminis inter Deum & hominem condonantes offensam, quod homo condonat alteri offensam actu sterili, Deus verò actu fecundo: primo, quia Deus condonando offensam debet reddere eum, cui offensam remittit, obiectum congruum suæ dilectionis, seu condonationis, quod non debet facere homo, cum amor humanus non ponat, sed supponat in suo obiecto bonitatem, bene autem divinus: secundo, quia offensam non remittitur alicui, nisi eam retractet; homo autem habet ex se sufficientes vires ad retractandam offensam in alium hominem commissam, secus verò ad retractandam offensam Deo illatam; & sic actus Dei condonantis offensam homini, debet ei conferre, unde possit eam retractare, & pro ea aliquantulum satisfacere; quod non debet facere actus hominis alteri homini offensam condonantis.

§. III.

Corollaria notata digna.

EX dictis inferes primo, gratiam habitualement non ex favore extrinseco, sed ex intrinseca sua vi & natura habere hunc effectum expellendi peccatum, non solum quatenus est malum hominis & causat maculam in anima, sed etiam prout est offensam & injuriam Dei; subindeque præter beneficium gratiæ habitualis non requiri ad justificationem & remissionem peccatorum favorem extrinsecum Dei, quo offensam condonetur.

Prima pars hujus corollarii est contra Scotum & Nominales, qui docent remissionem peccati solum ex lege Dei esse conjunctam cum gratiæ infusione, ac proinde ipsam non expellere formaliter peccatum ex ipsa rei natura, sed ad summum ex institutione Dei, qui decrevit nulli permanenti in statu peccati illam formam infundere, seu ad præsentiam talis formæ semper expellere peccatum. Quæ sententia facile confutari potest ex supra dictis: ostendimus enim ex Tridentino gratiam esse causam formalem nostræ justificationis: Sed non posset verè dici causa formalis ejus, si ab intrinseco, & ex natura sua non haberet constituere iustum, & remittere peccatum: Ergo &c. Minor probatur: Quicumque effectus formalis ex natura rei connectitur cum causa formali, imò est ipsa forma ut communicata subiecto: Ergo si justificatio & remissio, seu expulsio peccati solum ex lege Dei sit conjuncta cum gratiæ infusione, illa non potest verè dici causa formalis illius: sicut si Sol non haberet virtutem illuminandi effectivè, licet Deus ex lege, seu pacto ad præsentiam Solis

Solis illuminaret, non posset verè dici Sol causa efficiens luminis. Unde Philosophi, qui docuerunt causas secundas non habere virtutem agendi ex natura sua, sed Deum ad præsentiam illarum agere, consequenter dixerunt causas secundas non esse verè causas efficientes, sed solum condiciones necessarias, ad quarum præsentiam Deus operatur.

Confirmatur primò: Gratia habitualis est participatio divinæ naturæ & sanctitatis, unde sanctificans appellatur; Ergo sicut natura & sanctitas Dei, ipsum ab intrinseco constituunt iustum & sanctum per essentiam; ita gratia habet ex natura sua constituere iustum, & sanctum per participationem, subindèque expellere peccatum ab anima.

Confirmatur secundò: Gratia in Scriptura vocatur lumen, seu splendor; peccatum verò dicitur tenebra, ut patet ex illo 2. ad Corinth. 6. *Quæ participatio iustitiæ cum iniquitate? Aut quæ societas lucis ad tenebras? & ex isto 1. Petri 2. Qui de tenebris nos vocavit in admirabile lumen suum:* Sed lux ex natura sua opponitur tenebris, & illas expellit: Ergo & gratia ex sua natura expellit peccatum, & non solum ex lege Dei extrinseca.

Confirmatur tertio: Peccatum habituale, seu macula peccati, consistit in privatione gratiæ, ut connotante actum præteritum à quo causata est, ut in Tractatu de peccatis docuimus: Sed quæcumque forma positiva ex natura sua expellit privationem sibi oppositam: Ergo gratia ex natura sua expellit peccatum, saltem ut est malum hominis, & causat maculam in anima.

Quod verò etiam tollat illud, quatenus est offensæ & injuriæ Dei, probatur ex Tridentino sess. 7. can. 7. ubi dicitur: *Si quis per Iesum Christi Domini nostri gratiam, quæ in Baptismate confertur, reatum originalis peccati remitti neget: aut etiam asserat non tolli totum id quod veram & propriam peccati rationem habet, anathema sit.* Quibus verbis expressè & clarè definit, remissionem peccati, quoad omnem rationem, fieri per gratiam inhaerentem; qui autem totum dicit, nihil excludit: Ergo ex Tridentino non solum deformitas maculæ, sed etiam ratio injuriæ & offensæ Dei in peccato reperta, per gratiam habitualement aufertur.

Ratio etiam id suadet: Nam per talem gratiam reddimur amici Dei, & ipsi grati: eodem verò actu quo Deus in sui amicitiam admittit impium, & pacatur illi, remittit injuriam, & non remanet offensus: sicut in humanis homo cum offendentis pacatur, sine nova benevolentia aut favore remittit injuriam, aliàs non diceretur amicus aut pacatus.

Ex his probata manet secunda pars corollarii: si enim gratia habitualis ex intrinseca sua vi & natura expellat peccatum, secundum omnem rationem in eo repertam, certè ad justificationem seu remissionem peccati, præter beneficium gratiæ habitualis, non requireretur favor extrinsecus Dei, quo offensæ condonetur. Unde Suarez contradictoria sentit, & scribit, simulque calidum & frigidum spirat, dum tomo 3. de gratia lib. 7. cap. 1. 2. concl. 2. expressè docet gratiam non ex favore extrinseco, sed ex intrinseca sua vi & natura expellere peccatum ab anima; & nihilominus postea tomo 1. in 3. p. disp. 4. sect. 2. §. 4. ad primum verò, ait, quod cum beneficio gratiæ inhaerentis simul etiam requiritur divina

Tenus IV.

con donatio, & remissio injuriæ ad justificationem. Quod non solum videtur priori dicto contrarium, sed etiam Tridentini doctrinæ repugnans: nam Tridentinum sess. 6. cap. 7. sic ait: *Unica formalis causa nostræ justificationis est iustitia Dei, non quod ipse iustus est, sed quia nos iustos facit: At si præter infusionem gratiæ, & acquisitionem iustitiæ internæ, requireretur novus favor, aut condonatio extrinseca, ad conclusionem peccati, non unica esset causa formalis nostræ justificationis, sed duplex, nempe iustitia inhaerens, & favor ille extrinsecus: Ergo, &c.* Unde Vazquez hic disp. 2. cap. 2. in hanc sententiam, acriter his verbis invehitur: *Recentiores Theologi magis miratus sum, quod post præclarum Concilium Tridentinum definitionem, tam exilem iustitiam inhaerentem iustis concesserint, ut ex se non habeat virtutem tergendæ maculas, neque eas purgare valeat, nisi favore & condonatione Dei relaxentur: si enim eorum sententia rectè expendatur, veram rationem iustitiæ inhaerentis è medio tollere videntur, quam Patres Tridentini pro viribus asseruere & defendere moliri sunt.*

Inferes secundò contra hæreticos nostri temporis, præcipuè contra Calvinum in antidoto ad sess. 6. Concilii Tridentini, & lib. 3. instit. cap. 1. justificationem impii non solum importare remissionem peccatorum, sed etiam sanctificationem, & renovationem interiorem. Ita expressè docet Tridentinum sess. 6. cap. 7. his verbis: *Hanc dispositionem seu preparationem justificatio ipsa consequitur, quæ non est solum peccatorum remissio, sed etiam sanctificatio & renovatio interioris hominis, per voluntariam susceptionem gratiæ & donorum.*

Ratio etiam suffragatur: Nam ut articulo sequenti dicemus, justificatio fit per infusionem gratiæ habitualis, quæ est causa formalis illius: Sed acquisitio gratiæ non solum est remissio peccati, sed etiam vera renovatio interior, & sanctificatio; nam per acquisitionem gratiæ homo transit à vetustate peccati, ad novitatem vitæ & morum, juxta illud ad Ephes. 4. *Renovamini spiritu mentis vestræ; & similiter sanctificatur & mundatur, ut patet ex illo 1. ad Corinth. 6. Abluti estis, sanctificati estis, iustificati estis:* Ergo justificatio non solum importat remissionem peccatorum, sed etiam sanctificationem & renovationem interiorem hominis.

Inferes tertio, in justificatione, ut est motus, principaliorē partem, seu principaliorē mutationem, esse renovationem interioris hominis: Nam in omni motu propriè dicto principalior est acquisitio termini ad quem, quam expulso termini à quo; cum prior sit per se intentata, posterior verò solum per accidens: Sed remissio peccati se habet in justificatione per modum termini à quo; acquisitio verò gratiæ, per quam homo interiorius renovatur, est terminus ad quem justificationis: Ergo ex duabus mutationibus quæ includuntur in justificatione, scilicet remissione peccatorum, & renovatione interiori hominis, ista erit principalior. Quod significat Apostolus ad Rom. 4. dum ait de Christo: *Traditus est propter delicta nostra, resurrexit propter justificationem:* id est, passus est propter remissionem peccatorum, & resurrexit propter renovationem interiorem, factam per gratiam; quare subdit: *ut in novitate vitæ ambulemus.* Unde ostendere vult justificationem nostram potius consistere in renovatione peccatorum; aliàs dixisset Christum resurrexisse propter justificationem

S

nem

nem nostram, ut peccata remitterentur, non verò ut in novitate vitæ ambularemus. Huic expositioni favet Augustinus in Enchirid. cap. 52. dicens: *Quemadmodum in illa vera mors facta est, ita in nobis vera peccatorum remissio facta est: & quemadmodum in illo vera resurrectio fuit, in nobis vera justificatio est.* Ubi justificatio comparatur resurrectioni, per quam acquiritur nova vita: & hoc quia justificatio principaliter consistit in renovatione interiori hominis.

ARTICULUS III

An sola gratia habitualis, sit causa formalis justificationis?

41. Vazquez hic disp. 203. cap. 3. & sequentibus, affirmat actum contritionis & charitatis habere in seipso vim justificandi formaliter; & licet de facto hunc omnes qui justificantur, recipiant habitum gratiæ, tamen quia solam definitum est ab Ecclesia, justificationem fieri in nobis per justitiam inhaerentem; & quæ dicuntur de gratiæ inhaerente, possunt etiam intelligi de ipso actu contritionis, & satisfieri Ecclesiæ definitioni, si in his qui sunt capaces contritionis, ipsa contritio dicatur esse causa formalis justificationis.

42. Hæc sententia communiter rejicitur à Theologis, asserentibus actus charitatis & contritionis perfectæ, esse quidem proximas dispositiones ad obtinendam remissionem peccatorum, non tamen causam formalem justificationis impii, sed id soli gratiæ habituali convenire. Imò Suarez tomo 1. in 3. p. disp. 4. sect. 8. censet illam opinionem Vazquezij esse temerariam, & Tridentini doctrinæ parum consentaneam. Sunt tamen aliqui, qui Vazquem excusare, ejusque doctrinam temperare, & benignè interpretatione emolliere conantur, dicendo ipsum non loqui de facto, sed de possibili, & solùm velle actum contritionis vel charitatis de lege extraordinaria, & per ordinem ad potentiam Dei absolutam, esse posse formam justificantem in adulto, qui extra Sacramentum per actus contritionis & charitatis justificatur. Sed hæc interpretatio menti hujus Authoris aperte contradicit; ille enim 3. p. tomo 1. disp. 2. cap. 6. num. 66. hæc scribit: *Memini autem contritionis, quia in adulto qui justificatur extra Sacramentum, magis certum est eum justificari contritione, quam gratiæ habituali, ut ostendimus 1. 2. disp. 203. cap. 3.* Quibus verbis aperte declarat Vazquez, quid senserit in prima secunda, & inquit se sensisse, adultum extra Sacramentum justificari contritione, & hoc esse certius, quam quod justificetur gratiæ habituali. Ut confutetur hæc sententia, & vera causa formalis justificationis declaretur, sit

§. I.

Conclusio negativa statuitur.

Dico igitur, actus contritionis vel charitatis non esse causam formalem justificationis, sed id soli gratiæ habituali competere.

43. Probatur primò: Actus contritionis vel charitatis est dispositio ad formam justificantem: Ergo non est ipsa forma justificans. Consequentia patet: forma enim non est dispositio ad sei-

A psam; cum inter dispositionem & formam exerceatur aliqua causalitas, subindeque inter illas reperiatur realis distinctio. Antecedens verò docetur communiter à Theologis, præsertim à D. Thoma hic art. 5. & 8. de verit. quest. 28. art. 8. ad 1. & 2. colligiturque ex Tridentino sess. 14. cap. 4. dicente, *Contritionis motum præparare ad remissionem peccatorum, si conjunctus sit cum fiducia divina misericordia.*

Dices cum Vazque, Concilium per contritionis motum intelligere contritionem illam imperfectam, quæ dicitur attritio.

Sed contra primò: Concilium ibi loquitur de contritione quam justificatio ipsa consequitur, sive cum reali susceptione Sacramenti, sive in voto: Sed extra realem susceptionem Sacramenti, justificatio non consequitur ad attritionem, ut de se constat: Ergo Concilium per contritionis motum non intelligit contritionem illam imperfectam, quæ dicitur attritio.

Contra secundò: Concilium ibi loquitur de contritione quovis tempore necessaria ad remissionem peccatorum, ait enim: *Fuit autem quovis tempore ad impetrandam veniam peccatorum hic contritionis motus necessarius:* Sed attritio non fuit quovis tempore necessaria ad veniam peccatorum; nam ante legem Evangelicam extra Sacramentum non requirebatur, & cum Sacramento non sufficiebat: Ergo non loquitur ibi de attritione, sed solùm in fine ejusdem capituli, ubi ait: *illam verò contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ, & pœnarum metu communiter concipitur, &c.*

Confirmatur ex eodem Tridentino sess. 6. 46. can. 3. ubi sic habetur: *Si quis dixerit sine præveniente Spiritus Sancti inspiratione, atque ejus adjutorio, hominem credere sperare, aut penitere posse, sicut oportet: & ut ei justificationis gratia infundatur, anathema sit.* Quibus verbis Concilium expresse docet actus dilectionis & penitentiae fieri ut justificationis gratia infundatur: Ergo tales actus non sunt ipsa gratia justificationis, nec consequenter ipsa forma justificans; aliàs sensus Concilii esset, quod sunt isti actus, ut ipsimet infundantur, si ipsi sunt forma justificans, quod est absurdum.

Confirmatur ampliùs: Causa formalis justificationis non impetrat veniam & remissionem peccatorum, sed illam formaliter causat: Atqui actus contritionis non causat formaliter veniam & remissionem peccatorum, sed eam duntaxat impetrat, ut patet ex eodem Tridentino, dicente loco supra citato: *Fuit autem quovis tempore ad impetrandam veniam peccatorum hic contritionis motus necessarius:* Ergo actus contritionis non est causa formalis justificationis.

Probatur secundò: Habenti actum contritionis 48. promittitur in Scriptura indulgentia & remissio peccatorum: Sed si talis actus esset forma justificationis & remissionis peccatorum, superflua & vana esset talis promissio: Ergo talis actus non est causa formalis justificationis. Major patet ex illo Jerem. 3. *Convertimini filij revertentes, & sanabo vos;* & ex illo Isaiæ 55. *Derelinquat impius viam suam, & revertatur ad Dominum, & miserebitur ejus;* Item ex illo Psalmi 50. *Cor contritum & humiliatum Deus non despicies.* Minor verò probatur: Habenti formam superflue & in vanum promittitur effectus formalis illius; cum talis effectus nihil aliud sit quam ipsamet forma, ut communicata subiecto; verbi gratiæ, si quis diceret,